

PARIS – ȘCOALA DE TEATRU ȘI SCENA

După o ședere de o lună la Nancy, unde am fost asistentul regizorului Antoine Bourseiller la opera **Lohengrin** de Wagner, pusă în scenă la Teatrul-Operă din Nancy-Lorena, și înainte de a juca la Bruxelles, în cadrul unei săptămâni românești organizate de Teatrul-poem condus de Monique Dorsel, piesa **Raport pentru o Academie** după Kafka, spectacol al Teatrului de Cameră, produs de UNITER, am beneficiat de un stagiu la Conservatorul Național Superior de Artă Dramatică din Paris, oferindu-mi-se posibilitatea de a asista la cursurile clasei de actorie condusă de Daniel Mesguich, prilej cu care am văzut și câteva din spectacolele pariziene ale sfârșitului de an 1994.

Conservatorul Național parizian este una dintre cele mai solide și mai vaste școli de teatru franceze, cu o vechime de două sute de ani și cu absolvenți și profesori celebri, precum Francis Huster, G. Depardieu, Daniel Mesguich, Isabelle Huppert și alții.

Absolvă acest conservator doar actori, (școala fiind specializată numai pe această artă), după trei ani de studii, timp în care studentul urmează cursuri de interpretare, pronunție scenică, atelier de comedie clasică, respirație, fonație, dramaturgie, istoria teatrului, atelier de improvizație, cânt, atelier de măști, film, dans, acrobație, limbi străine, scrimă și echitație. Un program încărcat, în care orele de măiestrie – „interpretare”, cum le numesc ei – sunt foarte reduse (nouă pe săptămână, câte trei cursuri a trei ore).

Cum profesorul nu are nici un asistent, nici un colaborator, cum clasa e numeroasă, 15–20 de studenți din diverși ani (I, II și III) adunați laolaltă, studentul nu lucrează mai niciodată efectiv cu profesorul. Își alege singur, după o îndrumare prealabilă, actul sau scena pe care le va lucra, o pregătește singur sau împreună cu colegii pe care și i-a ales ca parteneri și, din când în când, e vizionat de profesor, care acordă cam o jumătate de curs fiecărui titlu în parte și care, după ce vede exercițiul, îl comentează și lucrează puțin cu interpreții, mai mult exemplificând decât construind efectiv. Astfel, unui rol, unei bucăți le vine rândul cam la trei-patru săptămâni o dată, ceea ce e cam puțin, dar este o modalitate de a responsabiliza studentul-actor, care capătă astfel gustul de a-și purta singur și cu curaj destinul actoricesc, atât înăuntrul cât și în afara propriilor trăiri. Datorită acestei metode, devin foarte importante atât felul de a lucra al profesorului, cât și punctele lui de vedere. Totodată, se exclud din start diferite „paranteze” de comportament actoricesc, nefiind timp de crize de personalitate, de exemplu, atât de frecvente la A.T.F., după 1990.

Clasa lui Daniel Mesguich este una originală, datorită studenților, unii realmente foarte buni, dar și datorită mentorului, una dintre cele mai importante și controversate personalități ale teatrului francez de azi. Studenții impresionează nu atât prin aptitudinile lor (noi, românii, stăm mai bine, cred, la acest capitol), cât prin maturitatea, profesionalismul, disciplina care le-a intrat în sânge, în ciuda tinereții lor. Nu spun că nu au și ei incorectitudinile,

inconsecvențele și naivitățile lor – în fond, francezul nu e cel mai consecvent om de pe pământ –, dar au o conduită care m-a impresionat.

Profesorul, Daniel Mesguich, este un practician foarte solicitat. Joacă roluri la televiziune, în special în filme TV, face regie de teatru, de operă, este directorul general al Teatrului din Lille și este, în general, o personalitate contradictorie, mai ales ca pedagog. Intelctual de rasă, cu un umor și un spirit de observație remarcabile, Daniel Mesguich are o imaginație scenică ce vine în egală măsură dinspre regizor și actor. Studenții săi beneficiază de un mentor incomod, dar foarte bun stăpânitor al echilibrului între indicația pedagogică, soluția regizorală și sugestia actoricească.

Repertoriul atacat de clasa Mesguich se baza în special pe francezi: Marivaux (**Disputa**), Musset (**Cu dragostea nu-i de glumit**), Racine (**Britannicus**), dar și pe Shakespeare, Pinter sau Ghelderode. Deși din ani diferiți, studenții au libertatea de a alege orice repertoriu, în orice cheie dramatică, cu condiția ca acesta să servească nevoilor lor de moment. Am văzut scene bazate pe texte moderne, combinate cu dans și muzică, apoi Racine jucat în cel mai clasic mod franțuzesc, respectând versul alexandrin, ritmul, accentele și muzicalitatea, încercând în același timp să rămână vii sub carapacea unui teatru ce riscă în orice clipă să devină mortal. Apoi Ghelderode, cu lumea sa pretențioasă, metaforică, grotescă și de o filosofie subtil teatrală. Și, în sfârșit, Marivaux și Musset, cu poveștile lor jucăușe și romantice, primul mai introspect și mai cinic, al doilea mai vivace și mai vital. Extraordinar mi s-a părut Mesguich. Indiferent de autorul ales de student, el avea pentru fiecare cele mai vaste cunoștințe, cele mai avizate păreri, cele mai inspirate soluții practice. Nu ascundea deloc antipatia sau simpatia pentru un autor, nu-și înăbușea ideile proprii, unghiurile subiective de vedere la adresa personajelor sau textelor, de dragul de a fi obiectiv. Când e vorba de vocație, cred că aceste pericole dispar de la sine.

Scena pariziană se afla într-un moment normal, fără vârfuri și fără catastrofale eșecuri. Francis Huster juca în reluare **Ciuma** după Camus, făcută one-man-show, nominalizată de patru ori la premiile „Molière” în 1990, Shirley McLaine era așteptată pentru două show-uri la mijlocul lui ianuarie, Teatrul Național „De la Colline” tocmai încheia șirul de reprezentații cu un nou Mrozek (la premieră participase și dramaturgul), Ariane Mnouchkine avusese de curând un răsunător eșec cu o dramatizare, catalogată drept intelectuală de către critică.

Am văzut, în chiar primele zile de ședere, un spectacol minunat, jucat de o trupă obscură, numită „Achille Tonic”. Într-un spațiu ciudat, pe un caldarâm aflat între o demolare consumată cu un an în urmă și o construire de imobil ce urma să aibă loc la un moment dat, trupa teatrului a ridicat un cort de circ în miniatură, colorat, curat, cu pietriș pe jos și becuțe multicolore pe sus, în interiorul căruia nu găseai nici elefanți, nici arenă, nici trapeziști ori clovni, ci câteva mese de restaurant cu câte o lumânare înfiptă într-o sticlă goală, un mic bar așezat excentric și o minusculă scenă cu cortină roșie, în dreapta căreia se afla un pian adevărat. Trupa „Achille

Tonic" e un fel de familie alcătuită din șase-opt actori care se cunosc unii pe alții ca pe buzunarele lor și care, o dată la câțiva ani, inventează un spectacol, toți având aceleași disponibilități de a dansa, de a cânta din gură și la cele mai felurite instrumente. Toți sunt talentați, cu umor, cu farmec, deștepți și săraci, ca orice comedian care se respectă. Nevoile materiale în care se zbat i-au obligat să găsească cele mai năstrușnice soluții de supraviețuire, iar unele din aceste soluții sunt idei atât de bune, încât au transformat defectul în calitate.

Spectacolul, ca și spațiul imaginat de ei, este miraculos. Am avut de multe ori senzația că văd pe scenă perfecțiunea întruchipată. „Artiști de toate genurile”, „Stelele lui Edmond” și „Bébel Magicianul” sunt trei calupuri de numere care au în comun un singur lucru: o acerbă ironie la adresa music-hall-ului din toate timpurile. Complicată întreprindere, gândindu-ne că music-hall-ul este un gen deloc caraghiios, care cere mari virtuți de dansator, de cântăreț, farmec, talent, aplomb, frumusețe și multe altele. Ei bine, ei înșiși deținători ai acestor calități, cei de la „Achille Tonic” au făcut parodia în mod strălucit, ridicând sala în picioare. Ei se numesc Corinne Benizio, Gabrielle Godart, Gilles Benizio, Jean-Baptiste Valeur și Guy De La Marche.

Un alt spectacol, tăios ca mesaj, am văzut la Théâtre du Vieux-Colombier, aparținând Comediei Franceze, cu piesa **Se-ntoarce mama, biet orfan!** de Jean-Claude Grunberg, în regia lui Philippe Adrien, cu o distribuție foarte bună, exclusiv de la Comedia Franceză: Simon Eine, Alain Pralon, Catherine Hiegel și alții. Piesa, realizată cu efecte scenice foarte ingenioase, posibile după renovarea și dotarea sălii cu aparatură modernă, e o pledoarie pentru demnitatea individului, pentru condiția umană amenințată serios în acest secol. În jurul unui bolnav ce se află într-o celulă-cameră de spital, în jurul viselor, coșmarurilor, vedeniilor, gândurilor lui se derula un șir de flash-uri, destul de independente ca acțiune și care-i aduceau pe scenă pe părinții, cunoscuții, prietenii bolnavului-victimă-judecător. Foarte sugestiv mi s-a părut efectul situației acestei camere de spital sub scenă, spectatorii văzând spațiul grație unei oglinzi oblice așezate în fundul scenei, astfel imaginea părând a fi un film în care om și obiecte erau filmate de sus în jos.

Aș vrea să închei aceste rânduri cu impresii despre un spectacol pe care nu l-am văzut la Paris, ci la Bruxelles, deși la numai câteva zile după aceea a poposit și la Paris, și apoi la Milano, trupa sfârșind astfel un lung turneu european. Este vorba de Teatrul Malii din Sankt-Petersburg, condus de directorul lui, Lev Dodin, care juca **Gaudeamus**, un spectacol bazat pe un text de Serghei Kaledin și montat de același Lev Dodin, un adevărat mag al acestui sfârșit de secol, socotit astfel de întreaga suflare teatrală mondială și așezat astăzi alături de cele mai sonore nume de pe firmamentul

ACHILLE TONIC

MUSIC-HALL

100, rue de la Roquette
du mardi au samedi à 20 h 30
flons-flons et buvette à 19 h 30

75011 - M° Voltaire
réservations
40 09 26 27

teatrului lumii. Spectacolul jucat de trupa sa, garnisită cu studenți ai Institutului de Teatru din Sankt-Petersburg, a oferit publicului belgian „teatrul, așa cum nu s-a văzut vreodată”, după cum stătea scris cu litere de-o șchioapă în caietul-program.

Imaginat ca o suită de întâmplări dintr-o cazarmă rusească, cu o duzină de tineri și trei-patru tinere alcătuiind o lume de sine-stătătoare, spectacolul devenea o frescă pregnantă a Rusiei contemporane, pictată cu un umor, cu o forță de sugestie și cu o fantezie geniale. N-am văzut, într-adevăr, niciodată așa ceva și probabil că e ceva cu care te întâlnești o singură dată în viață. Nu există cuvinte pentru a explica sau descrie sublimul acelei serii de decembrie când umilința, anonimatul și credința comedianului au căzut ca o palmă peste conștiința noastră, ștearsă apoi cu delicatețe de zâmbetul cald al celui ce oficiază această artă împrăștiind lumină, fără să-ți ceară în schimb altceva decât să vii să-l vezi!

RADU DUDA